

13.4.2004

2365/4/02

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Juha Niemelä

KANSANELÄKELAITOKSEN LÄHETTÄMÄN KIRJEEN SELKEYS

1

KANTELU

A arvosteli 2.10.2002 oikeusasiamiehelle osoittamassaan kirjeessä Kansaneläkelaitoksen Varkauden toimiston hänelle 16.8.2002 lähettämää selvityspyyntöä. Hänen mielestään kirje antaa ymmärtää hänen syyllistyneen tarkoituksellisesti väärinkäyttöön. A pitää kirjettä leimaavana ja loukkaavana.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Kannanotto

Käsitykseni mukaan Kansaneläkelaitoksen Varkauden toimiston A:lle 16.8.2002 lähettämä kirje ei täytä hyvään hallintoon kuuluvaa selkeän ja asianmukaisen kielenkäytön vaatimusta.

Perustelen kannanottoani seuraavasti.

3.2

Asianmukainen kielenkäyttö

Vuoden 2004 alusta voimaan tullut uusi hallintolaki sisältää säännöksen (9§), joka asettaa viranomaiselle nimenomaisen velvollisuuden huolehtia omalla hallinnonalallaan käytettävän kielen asianmukaisuudesta. Hallintolakia edeltänyt hallintomenettelylaki, jonka pohjalta myös nyt puheena olevaa kirjettä on arvioitava, ei sisältänyt vastaavaa säännöstä. Hallintomenettelylaki edellytti kielellistä selkeyttä ainoastaan asiassa tehtävältä päätökseltä.

Viranomaisen käyttämän kielen laadulla on kuitenkin katsottu olevan merkitystä perustuslain 21 §:ssä tarkoitettujen hyvän hallinnon takeiden toteutumisessa. Hyvään hallintoon on katsottu olennaisesti kuuluvan myös asianmukaisen ja selkeän kielenkäytön vaatimus. Vaatimus koskee sekä kirjallista että suullista ilmaisua. Kirjallisen asiakirjan tulee muodostaa helposti ymmärrettävä johdonmukainen kokonaisuus.

3.3

Varkauden toimiston menettelyn arviointia

Toimiston 16.8.2002 laatima kirje

Varkauden toimisto lähetti 16.8.2002 A:lle selvityspyynnöksi merkitsemänsä kirjeen, jonka otsikkona oli "Mahdollisen väärinkäytöksen selvittäminen". Kirjeen sisältö oli seuraava:

"Teille on myönnetty omaishoidontuki joulukuussa 2001. Olette ilmoittanut myönnöstä työmarkkinatukiasiaanne vasta 16.5.2002. Tämän johdosta Teille on maksettu liikaa työmarkkinatukea ajalta 1.12.2001–3.5.2002, sillä omaishoidontuki on työmarkkinatuessa huomioitavaa tarveharkinnan tuloa ja se vaikuttaa tuen määrään.

Asiaanne ei viedä eteenpäin väärinkäytösasiana ilmoituksenne myöhäisyydestä huolimatta."

Kansaneläkelaitoksen selvitys

Kansaneläkelaitos oli saanut tietää A:lle 28.9.2001 alkaen maksetusta omaishoidontuesta vasta 16.5.2002. Kansaneläkelaitoksen hallinto-osasto on lausunnossaan todennut, että epäiltäessä väärinkäytöstä toimiston on kuultava asiakasta syntyneen epäilyn johdosta. Varkauden toimisto kuuli A:ta suullisesti 19.6.2002. Kuulemisen perusteella väärinkäytösepäily osoittautui aiheettomaksi ja asian tutkiminen väärinkäytösepäilynä lopetettiin.

Kansaneläkelaitoksen mukaan Varkauden toimisto on pyrkinyt ilmoittamaan A:lle 16.8.2002 lähetetyllä kirjeellä juuri sen, ettei hänen asiaansa enää tutkita väärinkäytösepäilynä. Kansaneläkelaitoksen mukaan kirje ei ole loukkaava tai leimaava.

Varkauden vakuutuspiirin mukaan kirjeen tyyli ei kuitenkaan ole paras mahdollinen. Hallinto-osasto toteaa myös, että kirjepohjan valinta ei ole ollut kovin onnistunut. Kirjeen tarkoituksena ei ollut selvittää mahdollista väärinkäytöstä, vaan ilmoittaa A:lle, että häneen kohdistunut väärinkäytösepäily on osoittautunut aiheettomaksi. Tämä seikka olisi tullut osaston mukaan myös selvästi ilmoittaa A:lle.

Kirjeen sisällön arviointia

Varkauden toimisto lähetti A:lle puheena olevan kirjeen ilmoittaakseen hänelle väärinkäytösepäilyn osoittautuneen aiheettomaksi. Käsitykseni mukaan kirje on kuitenkin ollut muotoilultaan harhaanjohtava ja sisällöltään osin epäonnistunut.

Yhdyn Kansaneläkelaitoksen hallinto-osaston näkemykseen siitä, että erityisesti kirjepohjan valinta ja kirjeen otsikointi ovat epäonnistuneita. Kirje on merkitty selvityspyynnöksi ja otsikointi viittaa väärinkäytösepäilyn selvittämiseen, vaikka tarkoitus on ollut ilmoittaa täysin päinvastaisesta asiasta eli epäilyn

osoittautumisesta aiheettomaksi.

Otsikon oikeellisuus on tärkeää, sillä siihen lukija luonnollisesti ensimmäisenä kiinnittää huomionsa. Toimiston kirjeen harhaanjohtava otsikointi on tämän vuoksi saattanut olla omiaan aiheuttamaan A:ssa epätietoisuutta siitä, mitä hänen asiassaan on tapahtunut, onko hän syyllistynyt johonkin rangaistavaan ja vaatiiko asia vielä hänen toimenpiteitään. Kirjeen harhaanjohtava otsikointi on saattanut johtaa myös siihen, että hän on kokenut kirjeen loukkaavaksi ja leimaavaksi.

A on luonnollisesti saanut kirjeen asiasisällöstä selville, ettei toimisto ollutkaan vaatimassa häneltä lisäselvitystä. Kirjeen sisältöä ei voikaan nähdäkseni pitää A:ta leimaavana tai loukkaavana. Nähdäkseni toimisto olisi kuitenkin voinut kirjeessään ilmoittaa vielä selkeämmin A:lle, että häneen kohdistunut väärinkäytösepäily on osoittautunut aiheettomaksi.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.3 esittämäni käsityksen toimiston kirjeen muotoilusta ja sisällöstä toimiston tietoon ja vastaisuudessa huomioon otettavaksi.

Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni Kansaneläkelaitokselle.
